

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

**PIHA PUTURA'A PARAU 'API
Mahana toru 06 nō māti 2019**

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Ohiparaa 'amui TNTV-« The Explorer »

A maha matahiti tō te taiete The Explorers e TNTV 'ohipa 'amuiraa nō te tāviri i te mau hoho'a teata i Porinetia nei, mai 2014 e 2015. Turuhia e te fenua, 'ua tere haere teie pupu taata a The Explorers e rave rahi hepetoma nā roto 'i te nā taamotu e pae, nō te tāviri, pata e pāpā'i i te mau hoho'a, nō te tūpura 'i te vairaa natura, ta'ere e te taata 'i Porinetia nei.

E 6 rīpene 56 minuti tuha 2 minutuhia e o tei haapūroro hia 'i ni'a 'ia TNTV, 'i ni'a 'i te 'afata BOX i Farani e te tahua natirara www.theexplorers.com e 15 fenua nā te ao nei maoti te natirara tāmōni 'ore Molotov e Apple TV e nā roto atu 'i teie tarena e nehenehe ai tō te ao nei 'e 'ite mai nō te pāpuru i te faufaa faaherehere 'o tō tātou paraneta mā te turu pāpū a te 'ihianoaa 'o teie tau.

Nā roto atu 'ia TNTV o Porinetia tātō'a ia te ô 'i roto 'i teie tapura 'ohipa 'o te rave tāmāuraa 'i teie tarena hōho'a haaputu nō te vairaa 'o te natura e te ta'ere 'o tō tātou fenua. E titauhia te taata noa, te feiā toro'a tāviri video, te feiā mā'imi, te mau taatiraa : nā roto 'i teie taatiraa a TNTV e The Explorers e ti'a mai te hō'ē 'amuiraa rahi mau : 'o te feiā hi'opo'a nō te tau 'āpī. I te mau 'āva'e ato'a e mā'iti mai 'o TNTV-The Explorers, i taata hi'opo'a maita'i a'e e, 'i te hope'a matahiti, e faatupuhia te 'āru'i 'opereraa rē nā te 'aivanaa hi'opo'a 'o te reira matahiti.

Te hinaarohia, 'ia pata, 'ia tāviri mai te taata i te hōho'a 3 minuti, hāpono 'itenati atu 'i TNTV, mā te aoraro 'i te mau faatureraa nō te faa'ohie i te haapuroraraa nā te ao nei. I Porinetia nei 'ua fārii te tahi feiā mātāuhia e turu 'i teie 'opuaraa mai ia : Tuarii Traqui, Moana Van Der Maesen, Jerry Biret e 'o Henri Burns. O Porinetia atu ra ia te piti 'o te fenua, i muri ia Honduras, o tei fārii pāpū 'i tana parau faaō i roto i te ora 'o te paraneta.

Te niuniu Natitua : faature 'opaniraa 'ia tūtau

Nō te rahi noa raa atu ra te 'ohipa a te taata i ni'a i te miti (faateretere poti, hopu nā raro, 'ohipa ha'uti, tu'aro moana) e nō te paruru i te mau tororaa niuniu, niuniu uira, auri pape, 'ua faaoti te Hau fenua e haamau i te ture nō te mau vāhi tutaauraa pahi 'i te mau tairoto 'o Porinetia. Nā roto i te tororaa hia te niuniu Natitua e nō te pāpuru i terā niuniu moni rahi, e rave te Apooraahau i te mau faatureraa e 'opani ra i te mau pahi 'ia tūtau i te tai piri fenua i Tahiti, Ra'iroa e Nuku Hiva.

Nâ te piha a te Hau 'o te 'ohipa moana DPAM, te Fare Rata OPT e te piha 'ohipa moana a nuu moana SHOM, e tâ'oti'ati'a mai i te mau vâhi 'e 'opani 'eta'etahia 'ia tutau i te mau pahi i ni'a a'e i te mau tororaa niuniu. E maha faatureraa 'i ravehia e te Apooraaahau, nô te tairoto o Hitiaa o te Ra, Ra'iroa, Hiva Oa e Nuku Hiva.

Te faatureraa : eiaha te niuniu Natitua 'i pêpê i te mau tutau pahi. E tutau ia te mau pahi i te atearaa 100 metera i te atea e nâ te roaraa o te niuniu 'i Hitiaa o te Ra e Nuku Hiva, e 50 metera 'i Ra'iroa e Hiva Oa te reira nei nô te oaoa ia 'o te tairoto 'i reira.

E'ita teie faatureraa e nao'ahia nô te mau pahi 'e 'atu'atu nei i te mau niuniu e 'aore râ te mau pahi faaora taata 'ati. Ua faaô ato'a hia râ te hô'ê faautu'araa 'i te 'ore noa atu 'e auraro i te faatureraa.

Nô te mau tûramaraa hau atu tei ni'a i te natirara a te DPAM e te hoho'a moana a te SHOM.

Faa'ohiparaa Ti'arama : te 'ôomoraa i te ture 'ohipa i ni'a 'i te 'itenati

Ua fatu mai na 'o Porinetia 'i te ture 'ohipa mai 2011 mai, e 'ia mârarama te tâato'araa 'i te mau ture 'ohipa, 'i rotopû 'i te fatu taiete e te rave 'ohipa, 'i ni'a 'i te faa-au-raa parau mana. Tei ni'a noa 'o ia i te natiraa Lexpol.cloud.pf.

Teie râ, 'e rave rahi o tei faatae mai 'i te hinaaro 'ia nehenehe a'e 'i teie mau turamaraa 'ia 'ite ato'a hia 'i ni'a i te mau niuniu 'afa'ifa'i e te rorouira 'afa'ifa'i. nô reira 'ua nehenehe roa 'i teie nei, mai te 20 mai nô feppure ra, o tei piihia Ti'arama.

Nô teie taime 'o te tahi rii noa mau faa-au-raa ture te 'ite-a-hia. O te faarava'iraa noa o te tahua 'itenati a te piha a te Hau nô te ture 'ohipa, www.travail.gov.pf, o te haapuroro nei, nâ reira te tahua Lexpol.cloud.pf.

Tei roto te mau turamaraa e rave rahi e te vitiviti e roa'a mai ai, nâ reira te mau faahororaa roto 'o te mau pâpa'i ti'a i ni'a i te tahua Lexpol.cloud.pf, e nehenehe atu ai 'e faatu'ati'ati 'i te mau 'irava 'e titauhia 'a pata atu ai hô'ê hoho'a hinaaro hia 'o te 'irava ture 'ohipa.

Haamauha 'e te piha ture 'ohipa haaputuhia 'e te piha rorouira a Porinetia, 'e faa'ohiparaa teie nâ roto 'i te reo farani, te vai ato'a râ te hô'ê 'api turamaraa nâ roto i te reo tahiti, huri hia 'e te piha huri parau a te Hau. E rave'a natirara tâmoni'ore nô te mau fatu 'ohipa e te feiâ rave 'ohipa 'i Porinetia.

Tauturu nô te 'ihianoaa

Ua fârii te apooraaahau e horo'a 11 mirioni toata 'ei tuhaa moni tauturu nô nâ taiete e 5, hô'ê taiete 'âpî « Tahitian Ori Online », hô'ê nâ te pû faaoraoraraa tino Te Tiare, e te taiete Pacific Ortho, Polynésienne des eaux e Tesa, titauhia e 28 mirioni toata nô teie mau 'opuaraa, te auraa e âmo te Hau e 39%. E tia'i râ 'i te faaueraa mana a te tomite hi 'opo'a faufaa a te Apooraa a Porinetia.

Faa'ohiparaa i te ture 'e pâruru ra i te iho taata 'e tōna

E ture teie nâ te 'âmuiraa a Eropa nō te 27 nō 'eperera 2016, nō ni'a i te pârururaa i te iho taata 'e tōna parau, i te mau vahi ato'a tei reira te haaputu a raa hia, 'ua faa'ohipa o Eropa i teie ture i te 25 mē 2018. Teie faaueraa mana o te haapaariraa ia i te pâruru i te mau parau o te taata tîvira e te feiâ ti'araa, te mau parau haaputu pâpa'i noa anei, nâ reira te mau parau haaputu i roto i te rorouira. Ua aveave mai teie ture e 'ua piahia i roto i te ve'a mana a Porinetia i te 21 nō titema nei, e faa'ohipahia ia 'i o tâtou nei hou te mahana mâtâmua 'ô tiunu 2019.

Ua mana teie ture i roto i te mau fenua Farani i te ara moana. I roto 'i te mau 'apooraa mana a Porinetia (Peretiteniraa, Faatereraahau, Apooraa a Porinetia, Te Matutu Ti'arau), tâ râtou mau piha 'ohipa e te mau pû a te Hau. Ua mana ato'a nō te mau taiete tei roto 'o Porinetia. Nâ te RGPD e haamau i te arata'iraa ture 'o te mau haaputu parau, te hi'opo'araa e te faaherehereraa i te iho parau o te taata. 'o 'ô ia te amo i te hopoi'a nō te pâruru i te taato'araa o te mau parau haaputu e vai i raro a'e i tâ na ti'aauraa.

Te tapura parau nei, o tei vauvauhia e te Faaterehau hâpa'o i te haamaita'iraa i te tereraa 'ohipa a te Hau, o te mau arata'iraa ia e au ia ravehia e te RGPD. I muri mai e tâtara hia mai ai te hopoi'a a te râ e te râ nō te pârururaa i te mau parau huna, e te 'ohipa e amohia e te piha 'ohipa rorouira e te faaôraa mai ho'i te mau piha 'ohipa a te Hau 'i roto.

Faa'ite'iteraa « Tupuna -Transit » 'i te fare Manaha 'o Tahiti e te mau motu

Nō te fârii mai 'i te huiraatira 'i roto 'i te pu'etau tâtâ'iraa 'i te fare Manaha 'e faanaho 'o ia mai te 30 'o mâtî 'e tae atu i te 20 'o tetepa 2019, i te hô'ê faa'iteraa tauihaa tahito piihia « Tupuna-Transit ».

Tei te are a hânere tauihaa nō roto mai ihoa 'i te mau tauihaa faaherehere a te anavaharau. E mau tâo'a taïpe nō te tâato'araa te mau taamotu Porinetia, 'o tei faa'ite'ite noa hia mai na, nō te tâtâ'iraa râ 'i 'opani ai mai tetepa mai 'o 2018.

I roto 'i taua pu'etau tâtâ'iraa, e faaâteahia te mau tauihaa tupuna riro atu-ai te reira taime 'ei 'apeeraa 'ia ratou nō te hô'ê tere taa'ê nō râtou 'i raro a'e 'i te hô'ê turamaraa 'âpî. E nehenehe te huiraatira 'e 'ite atu 'i te hô'ê 'âpaparaa taa'ê roa, 'e faati'a ra 'i te tua'aai 'o te anavaharau, e tōna 'ananahi, 'e te mau tutavaraa 'e faaruruhia nei 'e te hui 'ihi nō te patu 'i te hô'ê fare Manaha nō te tau 'a muri nei.

Te mau tauihaa taïpe haaputu a te fare Manaha, nō roto mai 'i te oraraa 'o te nunaa 'Enana, Tupua'i mâ, Tuamotu e Maareva, te faa'itehia, e 4 vaa, taïpe o te horo moana, te mau fanoraa rahi a te Maohi, nâ reira te tahi mau tauihaa rii faa'ite nō te hô'ê pu'etau poto.

I roto 'i te 'âpaparaa 'e 'ite ato'a hia te mau tauihaa tahito fatu 'âpî hia mai. Nâ te mau pâpa'i nene'ihia 'e te fare Manaha 'e 'opani i te tereraa 'o te faafaa'iteraa tauihaa, e nehenehe ato'a te mau manihini 'e mata'ita'i 'i te mau piha tahito nâ roto 'i te mau hôho'a tâviri haaputu. E nene'i hia te mau parau pia nâ roto i te reo peretâne e heremani, e fârii mai te fare Manaha i te mau tamarii hâpii.

E ora mai te Manaha 18 ava'e faafaa'iteraa taa'ê roa, 'i roto 'i te pu'etau tâtâ'iraa, e te faaineineraa 'i te piha faa'iteraa 'âpî.

Faatupuraa 'i te hô'ê « ha'uti faufaa faaherehere a Porinetia »

Nâ roto 'i te faafâriuraa 'i te û'i tamarii hâpii i ni'a 'i te faufaa faaherehere a Porinetia 'ua haamau te fare Manaha 'i te hô'ê ha'uti 'i ni' 'i te hô'ê tahua tîmâ, pîhia jeu du patrimoine, 'e ha'iti piri 'i te hauti o te moorâ. E 31 hôho'a ravehia mai 'i roto noa 'i te mau 'i te mau peu natura 'o te fenua nei.

Te mau hôho'a pâpa'ihia mai 'e te mau rahu'a 'o te fenua iho : HTJ, Cronos, Abuze e Rival. E mau hôho'a tao'a haaputu iho a te fare Manaha. Apiti hia e te hôho'a video 'o nâ tauihaa 15 varvara roa a'e 'e vai nei 'i reira nô nâ taamotu e 5 a Porinetia. Nô te faufaa faaherehere 'o te arutaimareva, e nene'i hia ia tô râtou tâtararaa.

Nô te ha'uti, e faati'a te mau tamarii e maha oare râ 'e pae pupu e maha taata 'i te pupu. E 'operehia te video turamaraa, hô'ê tapura uiuiraa nâ roto i te hô'ê faa'ohiparaa rorouira faaineine tâmoni 'ore hia e te taiete Haumâru.

Nâ te faaineine i teie ha'uti, 'ua tîtauhia te hô'ê pupu hâpii tama nô te fare hâpiiraa Maco Tevane, e te DGEE. E nehenehe roa teie ha'uti e haaparare hia nâ roto 'i te reo tahiti e te reo peretâne, nâ te mau motu.

E 'âvari hia teie ha'uti 'i te mahana a 'iriti ai te faa'iteraa Tupuna-Transit. 'e tâtarahia tona hu'ahu'araa i roto 'i te vauvauraa parau 'i te 28 nô mâtî. E 'opuaraa faarava'i teie nô te mau piahi. E mea tîtauhia 'i te mau fare hâpiiraa 'ia tapa'o 'i tô râtou mahana tere 'i te fare Manaha iho 'e 'aore râ a pâpa'i 'i te rata uira a te fare Manaha : mediation@museetahiti.pf

Faaineineraa 'i te rururaa rahi a te mau vahine nô Patitifa

Ua tupu na te 'aitauraa mana'o 'i rotopû 'i te faaterehau 'o te autâh'ê e te 'utuafare (MFE), te piha a te Hau nô te 'utuafare e te aufaito (DSFE) e te 'amuiraa fenua 'o Patitifa (CPS), 'i fepuare nei, nô te faaineine ia 'i te mau tumu parau 'o te 14 raa 'o te rururaa 'amui 'a te mau vahine 'o Patitifa 'e te 7 raa 'o te rururaa 'a te mau faaterehau hâpa'o 'i te oraraa 'o te vahine.

A 38 a'e nei matahiti 'e te ho'i faahou mai nei te rururaa 'i Porinetia nei, 'e taime hanahana nô te fenua. 'e fâreireira teie nô te faateitei i te mau vahine, e tupu i atopa 2020 e putuputu mai 'e 300 taata, nô nâ Hau e 22 'o te 'amuiraa fenua nô Patitifa.

Ua ti'a mai na teie 'opuaraa 'ei taime 'aitauraa mana'o 'o te mau vahine nô te mau fenua 'o Patitifa, nô te faa'ohie 'i te mau nuuraa 'o te 'aifaitoraa tâne 'e vahine 'e te tutavaraa 'i ni'a 'i te mau mana faufaa rahi, 'i reira ato'a 'e tupu ai te 'ohiparaa amui nâ te mau mana faatere, te mau arata'i tôtaite tivira, te mau 'orometua tua-toru, te mau taiete tivira e te mau arata'i 'o te faahoturua.

Te rururaa a te mau faaterehau hâpa'o 'i te ti'araa 'o te vahine, o tei haamauhia 'i 1998, mai reira mai 'ua 'âpee tâmau noa mai 'o ia 'i te mau rururaa a te vahine, 'i reira ato'a 'e rave hia ai te mau faaotiraa poritita e te mau faa-au-raa parau 'i ni'a 'i te mau faaueraa 'e te mau 'avei'a tano. Ua faaôtihia 'e haamau 'i te hô'ê tomite, o te peretitenihia 'e Porinetia, nô te pa'epa'e 'i te faaineineraa o te rururaa rahi nei. I roto 'i teie tomite e pârahi ai te mau ti'a 'o te mau Hau tâta'itahi Mitoronetia, Merania, Porinetia), te mau ti'a 'o te (Hau 'Amui vahine), te mau fenua 'o te (Forum e te tomite Patitifa) e te tôtaiete tivira.

Te mau tumu parau 'e tuâtapapahia, te 'ite-au-raa 'i te mau hotu e te mau faa'ohiparaa 'e vai nei, te mâ'itiraa 'i te mau 'oro'a tâpiri, 'o te reira ato'a te târena 'ohipa 'a te tomite arata'i. nâ te 'amuiraa 'o Patitifa 'e faatae 'i te mau parau titau manihiniraa 'ia pâpû te mau mero e tere mai nô te rururaa mâtâmua 'e tupu 'i eperera 2019. Nô te 'âpee tâmau 'i te mau faaineineraa 'ohipa, e faaineine ato'a 'i te mau ti'a 'o te 'amuiraa 'o Patitifa nâ roto 'i te 'afata-pee'utari 'i te 'omuaraa 'o 'eperera.

Te vairaa 'o te mau faatîti 'a te râau ta'ero 'i Porinetia

Ua vauvau te faaterehau 'o te Ea. Te mau pôro'i faaâraraa faufaa rahi 'ia faarahihia atu-â te râve'a ûtuûturaa 'i te feiâ 'i topa 'i roto ma'i.

Hô'ê râve'a mâtâmua ' te paturaa 'i te hô'ê pû nô te haapae ' te râau ta'ero 'i te roaraa 'e e 3 'aore râ 'e 6 hepetoma, 'aore râ 'ei pu'etau poto noa nô te feiâ tîti 'i te 'ava 'e te râau ta'ero 'o tei tâpurahia 'i te CCSAT. E 'âpee tâmauhia râtou 'eiaha râtou 'ia topa faahou 'i roto 'i te faatîti 'a te 'ava 'e te râau ta'ero 'e te faaho'iraa 'ia râtou 'i ni'a 'i te 'ê'a tîtiare maita'i. Ei vâhi 'e nehenehe 'i te fêtii 'e te mau ma'i 'e fârerei, 'i naha tei te fêtii ato'a iho te faaora pâpû.

Te piti 'o te râve'a 'o te rapaauraa 'ia râtou 'i te 'utuâfare iho, nô tô Tahiti. E mea faahepohia râ ho'i 'ia rave tâmau 'i te râau a te taote.

E haamauhia te mau pupu hi'opo'a tâmau, 'e mau taote manava, ûtuûtu ma'i, 'o te tere roa atu 'i te 'utuâfare aore râ i te vâhi parahi tâmauhia e te feiâ 'overe. E 'ohipa 'amui râtou (taote rapaau, fare ma'i, pû tîtiare, te fetii), 'i reira 'e faufaahia ai te ûtuûturaa 'i te feiâ 'i topa 'i roto i te faatîti a te râau ta'ero.

Tauturu nâ te mau fare hâpiiraa a te Hau

Ua fârii te Apoorahau 'e pâhono 'e 9 aniraa tauturu a te mau fare hâpiiraa tuârua a Porinetia, tei te faito 'amui e 4 408 330 toata.

Tauturu moni nâ te tâatiraa Te Firi Nape

Ua fârii te Apoorahau 'e hôro'a 'e 650 000 toata nâ te tâatiraa Te Firi Nape nô te hoo mai 'i te hô'ê vaa 6 Matahina.

Fanaihia teie tâatiraa i 2015 ra, tâatihia 'i roto 'i te 'amui tahiraa vaa tahiti 'amaa mataienaa 'o Moorea. Tâ na fâ mâtâmua roa 'o te faatupuraa 'i te mau tata'uraa vaa 'e tei tâpiri mai, mai te vaa tâ'ie, te 'iri hoe e te vaa 'initia. E 50 taata 'i roto 'e fatu ra 'i te parau mâ'ona.

-0-0-0-0-0-